

Transportstrategi för Skåne

Ärende

Transportstrategi för hållbar tillgänglighet i hela Skåne är en områdesstrategi under den regionala utvecklingsstrategin, Det öppna Skåne. Tillsammans med Regionplan för Skåne bidrar de till att utveckla det strategiska området Hela Skåne. Transportstrategin beskriver den långsiktiga inriktningen för hur Skånes transportsystem ska utvecklas för att skapa värde för invånare och företag, samtidigt som den bidrar till ett klimatsäkert Skåne.

Transportstrategin är en transportslagsövergripande strategi för att visa den långsiktiga inriktningen för utvecklingen av transportsystemet i Skåne och fungera som en vägledning för beslut och prioriteringar inom transportplaneringen och kollektivtrafiken.

Strategins övergripande mål är ”Ett transportsystem som skapar utveckling och hållbar tillgänglighet i hela Skåne”. Till detta tydliggörs tre strategiska mål; Ett inkluderande transportsystem, ett robust transportsystem och ett klimatneutralt transportsystem. Till dessa har 4 utvecklingsområde prioriterats; hållbar omställning, teknisk utveckling och innovation, hållbart resande och aktiva val, samt optimering och effektivisering av transportsystemet. För varje område finns totalt 21 strategiska ställningstagande som fungerar som vägledande principer för utvecklingen av Skånes transportsystem.

Region Skåne önskar synpunkter särskilt kring följande frågeställningar:

- **Den strategiska inriktningen:** hur Transportstrategin bidrar till att skapa förutsättningar för en omställning till en hållbar tillgänglighet i hela Skåne.
- **Kompletterande handlingsplaner:** behov av handlingsplaner inom prioriterade områden samt hur er organisation vill och kan bidra i framtagandet med handlingsplaner.
- **Färdmedelsmål:** nu gällande färdmedelsmål i Strategi för ett hållbart transportsystem 2050 kommer ses över under remissperioden. Vi önskar synpunkter på vilken roll färdmedelsmålen i den nu gällande strategin spelar för er organisation i omställningsarbetet av transportsystemet, hur er organisation önskar att dessa utvecklas eller bibehållas.
- **Finns perspektiv som saknas eller bör fördjupas?**

Yttrande Skåne Nordost

Skåne Nordost har i samverkan tagit fram ett yttrande i dialog mellan medlemskommunerna Bromölla, Hässleholm, Hörby, Kristianstad, Osby och Östra Göinge i Skåne Nordost (SKNO).

SKNO ställer sig i grunden positiva till strategins ambitionsnivån i de identifierade strategiska mål och utvecklingsområdena som strategin utgår ifrån. Genom att fokusera på Hela Skåne perspektivet kan de geografiska förutsättningarna klargöras och åtgärdas. Med utgångspunkten att ”Skåne ska vara en tillgänglig och sammanhållen region där alla kan bo och verka, oavsett var i Skåne de befinner sig”, kan detta förverkligas. Kommunerna i nordöstra Skåne kan dock konstatera att region Skåne fortsätter att fokusera på västra sidan av Skåne, vilket riskerar att förstärka en redan ojämn geografisk utveckling i regionen.

Skåne Nordosts gemensamma ställningstagande och yttrande utgår från *”Skåne Nordosts planeringsunderlag och förutsättningar till Regionplan för Skåne 2022–2040 med tillhörande bilagor”* samt tidigare yttrande kopplat till aktualisering av Regionplan samt Trafikförsörjningsprogram för Skåne.

I yttrandet vill kommunerna lyfta följande viktiga punkter för att säkerställa ”Hela Skåne” perspektivet.

- ✿ "Hela Skåne" en god ambition, men otillräckligt förverkligad
- ✿ Förstärkt hållbar mobilitet på landsbygderna
- ✿ Mellanperspektivet

Den strategiska inriktningen

- hur Transportstrategin bidrar till att skapa förutsättningar för en omställning till en hållbar tillgänglighet i hela Skåne.

Transportstrategi för hållbar tillgänglighet i hela Skåne beskriver den långsiktiga inriktningen för utvecklingen av Skånes transportsystem med fokus på det strategiska området ”Hela Skåne”. Strategin ska styra region Skånes utvecklingsarbete samt vägleda kommunerna och andra aktörer.

Kommunerna i Skåne Nordost ser positivt på den övergripande ambitionen om en hållbar tillgänglighet i hela Skåne med målet ”att skapa en hållbar utveckling enligt Agenda 2030 genom att stärka både städer, mindre orter och landsbygd, förbättra infrastrukturen och skapa bättre förutsättningar för alla invånare att forma sina liv i ett demokratiskt och inkluderande samhälle.”

För att uppnå detta behöver strategin i högre grad leva upp till målet om en rättvis, hållbar och geografiskt balanserad transportutveckling. Kommunerna efterfrågar en förstärkt synlighet och prioritering av delregionen, med förbättrade öst–västliga kopplingar, utvecklad kollektivtrafik även på landsbygder, och en tydlig vilja att minska bilberoendet genom attraktiva hållbara alternativ.

Transportstrategin bör inte enbart spegla Skånes tillväxtområden, utan också vara ett verktyg för att utjämna regionala skillnader och bidra till en ökad tillväxt över hela Skåne. Även de mellanregionala perspektiven bör beaktas tydligare för att skapa förutsättningar för tillväxt.

"Hela Skåne" en god ambition, men otillräckligt förverkligad.

Målet att skapa hållbar tillgänglighet i *hela* Skåne saknar verkligt genomslag och förankring i strategin. Fokus ligger som i tidigare planer och strategier huvudsakligen på Skånes västra delar, större städer och redan välförsörjda transportstråk.

Tillväxtmotorerna Kristianstad, regionens fjärde största stad samt Hässleholm, en viktig infrastrukturnod för tåg, nämns till exempel inte alls.

Ett regionalt helhetsperspektiv måste lyftas och Transportstrategin behöver ses i relation till andra dokument (t.ex. regionplanen), för att bättre integrera östra Skånes roll i både person- och godstransporter.

Förstärkt hållbar mobilitet på landsbygderna.

”Den rättvisa omställningen ska säkerställa att alla delar av Skåne får likvärdiga möjligheter att minska klimatutsläppen, med särskild hänsyn till landsbygdernas förutsättningar”.

Kommunerna i SKNO anser i och med den ambitionen att Region Skåne har ett övergripande ansvar att utveckla landsbygdernas mobilitet och kollektivtrafik, inte lämna det till kommuner eller teknikutveckling. Strategin signalerar en acceptans för fortsatt bilberoende på landsbygderna, snarare än att erbjuda lösningar och mål för minskat bilresande.

För att transportsystemet i Skåne ska uppnå ambitionen att utvecklas i balans med miljön och utformas för att möta människors och näringslivets behov, behövs satsningar på flexibla, innovativa och behovsanpassade lösningar inte bara i tätbefolkade områden utan även på landsbygdernas.

Det behövs tydligare ambitioner även utanför tillväxtmotorer och stadskärnor, t.ex. i stråk mellan orter och strategiska noder.

I det prioriterade utvecklingsområdet gällande hållbar omställning av transportsystemet står det att ”Hållbar omställning är avgörande för klimatneutralitet genom elektrifiering, ökad andel aktiv mobilitet och kollektivtrafik samt effektivare godstransporter, med olika lösningar för stad och landsbygd”.

Att övergång till elbilar ses som lösningen för stora delar av östra Skåne, upplevs som oförtjänt mot landsbygden och principen om jämlik tillgång till kollektivtrafik. Bilen är en förutsättning för att kunna bo på landsbygden, vilket inte bör hindra satsningar på andra mobilitetslösningar. Fokus på kollektivtrafik på landsbygd måste förstärkas, för att uppnå detta måste buss och tåg viktas lika för att minska den regionala obalansen i Skåne.

”I Skåne ska alla invånare och besökare kunna leva, arbeta och röra sig på ett hållbart sätt oavsett förutsättningar.”

”Omställningen måste vara rättvis”, ett ställningstagande som inte uppfylls om inte alla delar i Skåne erbjuds samma förutsättningar att ställa om och ”ges lika möjlighet att minska sina relativa utsläpp”. Det är viktigt att beakta de socioekonomiska skillnaderna och säkerställa att satsningar inte försvårar möjligheten för de som vill bo, leva och driva företag på landsbygden.

Mellanperspektivet

Kommuner i SKNO efterlyser att region Skåne tydligare prioriterar och presenterar åtgärder för att förbättra kopplingarna mellan östra och västra Skåne, samt mellan Skåne och angränsande län. En viktig prioritering för att skapa en stark arbetsmarknadsregion som säkerställer kompetensförsörjningen och tillgång till utbildningar. Samt för att stärka näringslivets förutsättningar och konkurrenskraft.

Fehmarn-Bält

När förbindelsen öppnas kommer det att innebära både en möjlighet för region Skåne som helhet, och en utmaning då framför allt kopplat till infrastrukturens tillgänglighet och robusthet. För att säkerställa tillgängligheten och inte skapa flaskhalsar i systemet, behöver strategiska satsningar och ställningstagande göras.

Kommunerna vill lyfta upp följande delar som viktiga satsningar för att bidra till utökad tillgänglighet och robusthet för att möta kommande behov och utökning av trafikering.

- Hässleholm som nod, en viktig knutpunkt i systemet som tydligare behöver prioriteras och lyftas fram i tidsplan.
- Dubbelspår Hässleholm-Kristianstad, en viktig satsning för att öka tillgängligheten på banan.
- Samarbetet mellan Region Skåne, Region Blekinge och Region Kronoberg behöver förstärkas utifrån Sydostlänksutbyggnad samt Blekingebanans förstärkning.
- Förstärkt samarbete Region Kronoberg och Region Skåne för järnvägssatsningar norr om Hässleholm mot Alvesta.

Utbyggnad av två nya spår Lund-Hässleholm är en positiv satsning som kommer att gynna hela nordöstra Skåne. Tiden för genomförande skulle behöva vara kortare för att snabbare kunna möta och hantera utmaningar på sträckan.

Sydostlänken är en viktig länk för att skapa förutsättningar för delregionen Skåne Nordost och mellanregionalt med Älmhult, Sölvesborg, Olofström och Karlshamn i fokus. SKNO vill trycka på möjligheterna och potentialen med ett stationsläge i Lönsboda, då det kan bidra positivt till förstoring av arbetsmarknadsregionen Skåne/Blekinge/Kronoberg.

Kompletterande handlingsplaner

- behov av handlingsplaner inom prioriterade områden samt hur er organisation vill och kan bidra i framtagandet med handlingsplaner.

Kommunerna är eniga om att handlingsplaner behövs för att konkretisera strategin, särskilt för landsbygders kollektivtrafikförsörjning och hållbar omställning. SKNO saknar även en fördjupning i de delregionala förutsättningarna och utmaningarna, hur beaktas styrkor och svagheter samt vilka aktiviteter och åtgärder behövs för att uppnå likvärdiga villkor.

Transportstrategin är precis som Regionplanen för Skåne en områdesstrategi med syfte att *"peka ut långsiktiga vägval och mål som bidrar till att uppnå beslutade målsättningar i den regionala utvecklingsstrategin"*. Det är inte tillräckligt tydligt i underlaget hur strategin relaterar till andra regionala dokument, såsom exempelvis Trafikförsörjningsprogrammet för Skåne som beslutades i våras. Flertalet dokument tas nu fram parallellt, vilket gör att det blir otydligt vilka dokument som ligger till grund för inriktning och som påverkar varandra. Ett förtydligande och en tydlig översikt av mål och inriktning efterlyses.

För att säkerställa ägarskap och genomförande av strategin behöver ansvarsfördelning, finansiering och genomförande konkretiseras och lyftas in för diskussion i strategin. Det behövs en tydlighet i vad som ska göras, av vem, hur, när och hur uppföljning sker.

Transportstrategin är precis som regionplanen ett vägledande dokument vilket innebär att det kommunala självstyret och planmonopolet ska respekteras vid genomförande.

Färdmedelsmål

- nu gällande färdmedelsmål i Strategi för ett hållbart transportsystem 2050 kommer ses över under remissperioden. Vi önskar synpunkter på vilken roll färdmedelsmålen i den nu gällande strategin spelar för er organisation i omställningsarbetet av transportsystemet, hur er organisation önskar att dessa utvecklas eller bibehållas.

Färdmedelsmålen som redovisas i Strategi för ett hållbart transportsystem 2050 (s.23) behöver revideras och anpassas utifrån delregionernas förutsättningar. Uppdaterade färdmedelsmål behöver ta höjd för att olika delar av Skåne har olika utgångspunkter, mål och behov.

Aktualiserade färdmedelsmål behöver gemensamt bidra till att nå färdmedelsmålet för hela Skåne, samtidigt som de är anpassade efter delregionernas förutsättningar.

Kristianstad kommun har beslutat om egna kommunala färdmedelsmål som är anpassade efter kommunens klimatmål och förutsättningar.

I övrigt är det svårt att lämna synpunkter på underlag som inte innefattas i det aktuella remissunderlaget. Mer dialog och möjlighet till fördjupning efterfrågas.

Finns perspektiv som saknas eller bör fördjupas

Fördjupningar

Hela Skåne

Transportstrategin för Skåne har som syfte att utveckla det strategiska området Hela Skåne i den regionala utvecklingsstrategin för Skåne. Målbilderna för det strategiska området är;

”Infrastruktur och fysisk planering som skapar värde för invånare och företag i Skåne”

samt ”Infrastruktur som bidrar till ett klimatsäkrat Skåne”.

Avseende koppling till klimatsäkrat Skåne, saknas perspektivet kopplat till effekterna på transportsystemet vid värmeböljor

Utöver det strategiska området Hela Skåne vill kommunerna i Skåne Nordost även peka på behov av fördjupningar kopplat till de strategiska områdena ”Ökad innovation och konkurrenskraft” samt ”Bättre hälsa för alla”.

Ökad innovation och konkurrenskraft

Näringslivet i delregionen är beroende av tillgängliga och trygga transportvägar avseende transport av gods, men även gällande persontransport för att säkra kompetensförsörjningen.

När infrastrukturen brister och kollektivtrafiken saknar tillit, skapar det en otrygghet hos pendlare vilket kan minska tillgången till kompetens i delregionen. För att säkerställa en arbetsmarknadsregion som täcker hela Skåne och närliggande regioner behöver

Transportstrategin prioritera ett sådant arbete högre, risken finns annars att det blir ökad obalans mellan östra och västra Skåne.

Bättre hälsa för alla

Kommunerna i Skåne nordost med potential att bli en grön tillväxtmotor presenterar en variation av gröna och blå platser, områden som kan stödja i arbetet med att förbättra folkhälsa och öka människors välbefinnande. I den regionala utvecklingsstrategin står det att ”Region Skåne främjar hälsosamma vanor och ökar tillgången och tillgängligheten till vandrings- och cykelleder samt grönområden genom hälsofrämjande fysisk planering.” Arbetet med ”Bättre hälsa för alla” behöver förstärkas i Transportstrategin, i samband med det efterlyser kommunerna ett utökat samarbete och tydliga förutsättningar från region Skåne.

Genom ett gemensamt arbete i hela Skåne med tydligt fokus, skapar vi tillsammans ”bättre hälsa för alla”.

Elkapacitet

I strategin (s.22) står det att ”Marknadens behov av infrastruktur för fossilfria drivmedel och laddning behöver mötas”, något som kommunerna är eniga med region Skåne om. Dock kan kommunerna konstatera att tillgången till eleffekt för att tillgodose behovet av omställningen till elfordon inte kan mötas. En utbyggnad av laddinfrastruktur behöver följas av en utbyggnad av infrastruktur för tillgång till eleffekt.

Beredskap

En fördjupning av vilka stråk och alternativa transportvägar som behöver prioriteras och stärkas behöver ske i samarbete med kommunerna och näringslivet.

Klargörande

Grundläggande tillgänglighet

Befolkning, pendling och arbetsmarknad, sidan 23. I den vita rutan punkt 2 nämns behovet av att säkerställa ”grundläggande tillgänglighet i områden med lägre befolkningstillväxt”, det är otydligt vad avses med grundläggande i detta. I punkt 4 samma ruta är det otydligt vad som avses, i de andra punkterna finns det ett konstaterat ”behov av”, men här är det bara ett konstaterande. Finns det ett behov av eller ett ställningstagande avseende den punkten.

Hållbar omställning av transportsystemet, bidrag till strategins mål, sidan 14; ”Hållbar omställning är avgörande för klimatneutralitet genom elektrifiering, ökad andel aktiv mobilitet och kollektivtrafik samt effektivare godstransporter, med olika lösningar för stad och landsbygd”. I detta avseende blir begreppet landsbygd ganska omfattande då uppfattning blir att all samhällsstruktur utanför de större städerna är landsbygd. För SKNO del skulle det då avse allt utom Kristianstad och Hässleholm.

Landsbygder

Det är otydligt vad som avses med ”landsbygd”, vilken definitionen tar strategin hänsyn till i olika ställningstagande kopplat till landsbygdernas förutsättningar.

SKNO anser att ”landsbygd” är ett begrepp som innefattar flera delar och bör breddas till Landsbygder. Då landsbygd omfattas av allt från skog, åkermark, sjö etc. SKNO har därför i yttrandet valt att benämna det som ”Landsbygder”.

Ansvar

Kommunerna efterlyser tydlighet i vem som ansvarar för genomförande av insatser och i samverkan med vilka aktörer.

Tid

Transportstrategin har precis som den regionala utvecklingsstrategin högt ställda mål och ställningstagande med brett omfång. Något som saknas är tidsaspekten, när kan människor i Skåne förvänta sig ett väl utfört arbete och när förväntas kommunerna bidra i arbetet för att uppfylla strategin.

Platsen

Nordöstra Skåne erbjuder något för alla och är en viktig del av regionens attraktivitet och erbjudande. Nordöstra Skånes mångfald av gröna och blåa värden är stor och skapar förutsättningar och möjligheter för invånare, företag och besökare. Genom den regionala utvecklingen kan värdena förstärkas och lyftas upp tydligare. Genom den regionala utvecklingen i hela Skåne med tydligt fokus, skapar vi tillsammans ett tillgängligt och attraktivt Skåne.

Kommunerna i Skåne Nordost välkomnar och ser framemot ett fortsatt samarbete och dialog för hela Skånes utveckling.